

**Dziecko ze specjalnymi potrzebami
edukacyjnymi w edukacji włączającej
– wybrane publikacje**

Kształcenie uczniów z niepełnosprawnością w szkołach ogólnodostępnych należy do jednego z głównych priorytetów polityki oświatowej państwa. W sytuacji, gdy dziecko z niepełnosprawnością może uczyć się w szkole ogólnodostępnej, konieczne jest wyposażenie wszystkich nauczycieli w kompetencje służące podejmowaniu zadań edukacyjnych z tą zróżnicowaną grupą dzieci i młodzieży. Dlatego pragniemy upowszechniać informacje o publikacjach dotyczących pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Zachęcamy do zapoznania się z wybranymi publikacjami z tego zakresu, udostępnionymi w wersji elektronicznej.

1. [Edukacja włączająca uczniów niepełnosprawnych](#), MEN, 2014.

Materiały adresowane do dyrektorów przedszkoli i szkół, kadry pedagogicznej, rodziców oraz organów prowadzących przedszkola i szkoły ogólnodostępne.

2. [Jak organizować edukację uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi?](#)

Przewodnik MEN, 2010

3. **Podniesienie efektywności kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Materiały szkoleniowe**, MEN, 2010

- [Część I](#)
- [Część II](#)

4. **Adaptacje [Naszego Elementarza](#) dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi**

5. **Seria [One są wśród nas](#)** to cykl książeczek zawierających informacje na temat postępowania z dziećmi z różnymi rodzajami niepełnosprawności oraz chorobami przewlekłymi. Wskazuje kierunki i sposoby rozwiązywania ewentualnych problemów.

6. [Szkoła dla wszystkich. Uczeń niepełnosprawny w szkole ogólnodostępnej](#), CMPPP, 2009
Publikacja przybliży projekt *Szkoła dla wszystkich* zrealizowany przez Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej. Celem projektu było określenie obszarów, w którym należy pomóc nauczycielowi w edukacji dziecka niepełnosprawnego.

7. Czasopismo internetowe **TRENDY** dostępne na stronach Biblioteki Cyfrowej ORE
 - Młyńska I., [Zajęcia wspomagające rozwój i edukację uczniów niepełnosprawnych prowadzone w szkołach ogólnodostępnych](#), Trendy nr 4/2013
 - Śmiechowska - Petrovskij E., [Bezpieczne funkcjonowanie ucznia z dysfunkcją wzroku w szkole](#), Trendy nr 1/2013
 - Zubrzycka J., [Uczeń niepełnosprawny w szkole ogólnodostępnej](#), Trendy nr 4/2013

8. [Jak organizować edukację uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi?](#)

Przewodnik MEN, 2010 (stan prawny na grudzień 2010 r.)

9. [Poradnik dla nauczycieli i specjalistów edukacji włączającej oraz rodziców dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością opracowany w ramach pomocy dla Gruzji](#)
10. [Specjalne Potrzeby Edukacyjne... Mazowiecki Kwartalnik Edukacyjny Meritum 1/2011 \(20\)](#)

Polecane portale edukacyjne:

- [ABCD edukacji włączającej.](#)
- [Ekspersi w oświacie](#)
- [Fundacja Dzieci Niczyje](#)
- [Fundacja Pomocy Ludziom Niepełnosprawnym](#)
- [Fundacja Promyk Słońca](#)
- [Fundacja Rozwoju Dzieci im. Komeńskiego](#)
- [Logopedia.net.pl](#)
- [Niepełnosprawni](#)
- [Pedagog szkolny](#)
- [Reedukacja.pl](#)
- [Scholaris.pl](#)
- [Wszystko jasne](#)

Artykuły udostępnione na portalach edukacyjnych

1. [Wspomaganie uczniów z dysfunkcją wzroku w szkołach ogólnodostępnych. Wybrane zagadnienia](#)

Publikacja skierowana jest do nauczycieli mających wśród swoich uczniów, w szkołach ogólnodostępnych osoby z dysfunkcją wzroku. Pozwala lepiej zrozumieć specjalne potrzeby edukacyjne tej grupy uczniów i poprzez ich zabezpieczanie wyrównywać ich szanse edukacyjne.

2. **. Nowy model nauczania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,**
Materiał przygotowany przez Fundację Promyk Słońca w ramach projektu innowacyjnego Nowy model nauczania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i nauczanych indywidualnie. Opisuje model nauczania na odległość, adresowany do uczniów szkoły podstawowej i gimnazjum, pozostających w domu.

[Zeszyt 1.](#) Opis modelu nauczania na odległość

[Zeszyt 2.](#) Poradnik metodyczny dla nauczycieli

[Zeszyt 3.](#) Instrukcja techniczna

3. Wsparcie dziecka z niepełnosprawnością w rodzinie i szkole
4. Dostosowanie wymagań edukacyjnych w praktyce
5. Uczeń z wadą słuchu w szkole masowej – zalecenia dla nauczycieli
6. Edukacja niesłyszących. Publikacja konferencyjna
7. Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w środowisku rówieśniczym,
8. Dziecko z ADHD w szkole i przedszkolu

Więcej materiałów z zakresu edukacji włączającej znajdą Państwo [na stronie](#) Wydziału Specjalnych Potrzeb Edukacyjnych.

Polecamy również publikacje drukowane, które mogą być pomocne dla nauczycieli i specjalistów w codziennej pracy w szkole z uczniami z niepełnosprawnościami. Pozwolą poszerzać wiedzę na temat funkcjonowania uczniów mających specjalne potrzeby edukacyjne oraz metod pracy edukacyjno-terapeutycznej.

1. Praca z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Tanajewska Alicja, Naprawa Renata, Stawska Jadwiga, DIFIN, 2014

Książka zawiera wskazówki dla nauczycieli pomocne w pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, opisy deficytów rozwojowych z zakresu percepcji wzrokowej, słuchowej oraz motoryki małej i dużej. Znajdują się w niej także propozycje metod pracy nauczycieli z uczniami z dysleksją rozwojową, trudnościami w czytaniu i pisaniu, dyskalkulią, zaburzeniami mowy, a także z dziećmi słabowidzącymi i słabosłyszącymi. W treści książki znajduje się także charakterystyka dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym z uwzględnieniem przygotowanych dla nich Indywidualnych Programów Edukacyjno-Terapeutycznych.

2. Kariera szkolna uczniów o inteligencji niższej niż przeciętna

Aneta Paszkiewicz, DIFIN, 2012

Publikacja omawia zagadnienia związane z pracą z uczniem o inteligencji niższej niż przeciętna. Jest to dziecko mieszczące się w granicach szeroko rozumianej normy intelektualnej, którego jednak możliwości i umiejętności w widoczny sposób odbiegają od możliwości i umiejętności prezentowanych przez większość uczniów, będących w tym samym wieku, o rozwoju intelektualnym kształtującym się na poziomie inteligencji przeciętnej (i wyższej). Adresatami publikacji są wychowawcy, nauczyciele, rodzice i opiekunowie uczniów o inteligencji niższej niż przeciętna. Publikacja ma za zadanie wyjaśnić, na jakie problemy w funkcjonowaniu w szkole i grupie rówieśniczej może natrafić uczeń o takiej inteligencji. Ukazuje różnice w funkcjonowaniu uczniów z normą intelektualną i uczniów z inteligencją niższą niż przeciętna.

3. Zespół Aspergera. Zrozumieć, aby pomóc

Agnieszka Kozdroń, DIFIN, 2015

Książka ma na celu przybliżenie problematyki występowania zespołu Aspergera wszystkim tym, którzy mają lub mieć będą kontakt z tymi wyjątkowymi osobami. Autorka daje praktyczne narzędzie, które w jednym miejscu skupia wiedzę adresowaną do pedagogów, rodziców, terapeutów i wszystkich osób zainteresowanych zaburzeniami autystycznymi. Jako mama chłopca z zespołem Aspergera, wie, jak wiele czasu opiekunowie tracą na dotarcie do praktycznej wiedzy, jak wiele energii wydatkują by zrozumieć własne dziecko, nierzadko są to lata. Napisała tę książkę, by w jednym miejscu w prosty i praktyczny sposób odpowiedzieć na pytania nurtujące rodziców, pedagogów, nauczycieli i terapeutów, a związanych z dziećmi z zespołem Aspergera od najwcześniejszego okresu ich życia, z krótką charakterystyką rodzin w których jeden z partnerów cierpi na zespół Aspergera.

4. Relacje dziecka z wadą słuchu w szkole

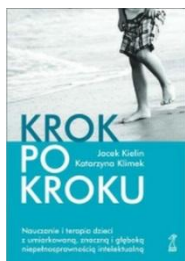
Aneta Jegier, Magdalena Kosowska, DIFIN, 2011

Treści zawarte w książce skłaniają do refleksji i są inspiracją do poszukiwań najlepszych możliwości stworzenia dzieciom z wadą słuchu dobrych warunków edukacji. Polecana jest wszystkim osobom zainteresowanym wspomaganiem funkcjonowania w szkole dzieci niepełnosprawnych.

5. Krok po kroku. Nauczanie i terapia dzieci z umiarkowaną, znaczną i głęboką niepełnosprawnością intelektualną

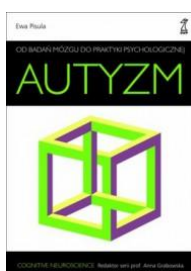
Jacek Kielin, Katarzyna Klimek-Markowicz, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne GWP, 2013

Krok po kroku to źródło wiedzy dla nauczycieli i terapeutów pracujących z dziećmi z niepełnosprawnością intelektualną. Autorzy wyjaśniają, jak stworzyć program edukacyjno-terapeutyczny dla dziecka, postawić diagnozę funkcjonalną czy prawidłowo stawiać wymagania. Opisują zalety i wady pracy dyrektywnej i niedyrektywnej oraz przedstawiają model superwizji. W swoich rozważaniach odwołują się do zasad behawioryzmu i terapii humanistycznych, teorii rozwojowej Jeana Piageta i koncepcji strefy najbliższego rozwoju Lwa S. Wygotskiego, a także podejścia neuropsychologii. Wiele uwagi poświęcają budowaniu relacji z rodzicami dziecka, którzy są osobami kluczowymi dla przebiegu jego terapii.

6. Autyzm. Od badań mózgu do praktyki psychologicznej

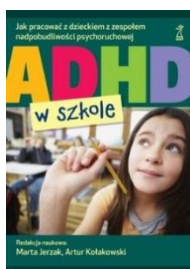
Ewa Pisula, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne GWP, 2015

Książka prof. Ewy Pisuli poświęcona autyzmowi zawiera refleksję dotyczącą teoretycznych fundamentów, czyli terminologii związanej z tym zaburzeniem i jego klasyfikacji, komentarz do danych epidemiologicznych oraz szczegółową analizę aktualnego stanu badań w zakresie szeroko rozumianej charakterystyki autyzmu i jego przyczyn, a także bieżącej praktyki klinicznej. Liczba badań z udziałem osób dotkniętych autyzmem może wskazywać na to, że zaburzenie to zostało dość dobrze poznane. Autorka – pokazując, ile już wiadomo i jak można tę wiedzę wykorzystywać w codziennej pracy terapeutycznej – uświadamia czytelnikowi, jak wiele jest jeszcze niewiadomych, zwłaszcza w dziedzinie złożonej, wieloczynnikowej etiologii zaburzenia.

7. ADHD w szkole. Jak pracować z dzieckiem z zespołem nadpobudliwości psychoruchowej

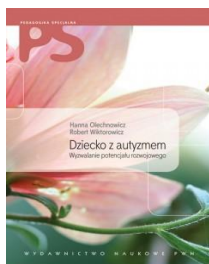
Marta Jerzak, Artur Kołakowski, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne GWP, 2014

Zespół nadpobudliwości psychoruchowej jest jednym z najczęstszych zaburzeń wieku dziecięcego. Każdego dnia wielu nauczycieli, rodziców i dzieci boryka się z tym problemem, co potwierdza niniejsza książka. Jest ona oparta na wieloletnim doświadczeniu autorów, wybitnych specjalistów w zakresie indywidualnej i grupowej pracy z dziećmi z ADHD, prowadzących warsztaty dla ich rodziców oraz szkolenia dla nauczycieli. Autorzy prezentują aktualne informacje na temat zespołu nadpobudliwości psychoruchowej, jego typowe objawy oraz cechy odróżniające go od innych zaburzeń. W przejrzysty sposób oddzielają fakty od mitów i podpowiadają, jakie kroki należy podjąć, gdy zauważymy u dziecka pierwsze symptomy zaburzenia. Omawiają kwestie dotyczące akceptacji osoby z ADHD, funkcjonowania dzieci z tym zespołem w domu dziecka czy rolę szkolnego asystenta ucznia. Opisują wiele strategii pracy z dziećmi z ADHD, popularne i skuteczne metody i narzędzia terapeutyczne oraz kryteria diagnostyczne.

8. Dziecko z autyzmem. Wyzwalanie potencjału rozwojowego

Hanna Olechnowicz, Robert Wiktorowicz, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2013

W książce autorka omawia program terapii rozwojowej dla dzieci z problemami emocjonalnymi, szczególnie dla dzieci z autyzmem oraz nieprawidłowo ukształtowaną więzią z ludźmi (np. objawy choroby sieroczej wśród dzieci w domach małego dziecka), praktycznie ustrukturalizowane scenariusze procedur terapeutycznych oraz zajęć kształtujących podstawowe kompetencje umożliwiające kontakt tych dzieci z ludźmi. Scenariusze zostały tak opracowane, by mogły je wykorzystywać osoby bez specjalistycznego przygotowania. Proponowane metody nie wymagają nakładów finansowych ani specjalistycznego sprzętu - "narzędziem" terapii są opiekunowie, rodzice lub terapeuci. Praktyczne wskazówki opierają się na piętnastoletnim doświadczeniu Klubu Terapeutycznego dla Dzieci z Poważnymi Problemami Emocjonalnymi i ich Rodzin działającego przy Ośrodku Badań i Usług Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.

9. Specjalne potrzeby edukacyjne

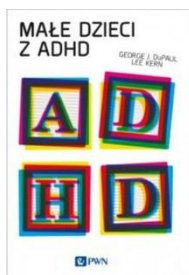
Jenny Thompson, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2013

Publikacja może stanowić pomoc dla nauczycieli w rozpoznawaniu, rozumieniu i wspieraniu uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi: ADHD, dysleksją, dyspraksją, autyzmem, niepełnosprawnością słuchową i wzrokową.

10. Małe dzieci z ADHD

George J. DuPaul, Lee Kern, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2014

Niniejsza książka jest pierwszą, która opisuje potwierdzoną empirycznie wczesną interwencję dla dzieci w wieku od 2 do 5 lat mających ADHD bądź zagrożonych ADHD. George DuPaul i Lee Kern, psycholog szkolny i pedagog specjalny, przedstawiają trójpoziomowy model profilaktyki i interwencji, który można wdrożyć w środowisku domowym lub przedszkolnym. Na ten model składają się strategie interwencji uniwersalnej, nauka w małych grupach oraz oparte na ocenie interwencje behawioralne. Autorzy zilustrowali wyzwania związane z wdrażaniem interwencji opisami przypadków zaczerpniętymi z własnego doświadczenia klinicznego.

11. Skarbiec nauczyciela-terapeuty (na bazie własnych doświadczeń z pracy terapeutycznej)

Franczyk Anna, Krajewska Katarzyna, Wydawnictwo Impuls, Kraków, 2012

Chcąc zaspokoić potrzeby i spełnić oczekiwania zarówno dziecka, jak i środowiska pracującego z dziećmi ze SPE, autorki zgromadziły materiały, które mogą być pomocne dla nauczycieli, terapeutów i rodziców podczas prowadzenia zajęć terapeutycznych o charakterze ogólnorozwojowym, stymulacyjnym, korekcyjnym lub kompensacyjnym. Opracowanie obejmuje opis przykładów pracy terapeutycznej z dziećmi w wieku przedszkolnym.

12. Problemy edukacji integracyjnej dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną Zdzisława Janiszewska-Nieścioruk, Wydawnictwo Impuls, Kraków 2009

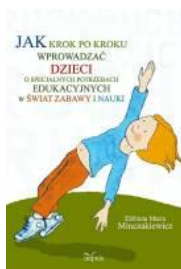
Publikacja to zbiór opracowań, które poruszają dylematy edukacji integracyjnej dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną. Autorka zwraca uwagę na aspekty organizowania integracji, podejmuje próbę określenia zakresu udzielanej w niej specjalnej pomocy pedagogicznej. Ponadto porusza kwestie kompetencji nauczycieli oraz istotę relacji z rodzicami i uczniami – zarówno pełnosprawnymi, jak i niepełnosprawnymi, a także dotyczące potrzeb elastycznego podejścia do integracji w edukacji, uwzględniającego bogatą

Dziecko ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w edukacji włączającej – wybrane publikacje

ofertę zróżnicowanych form, które powinny być adekwatne do potrzeb i możliwości dziecka niepełnosprawnego intelektualnie.

13. Jak krok po kroku wspierać dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych w świat zabawy i nauki

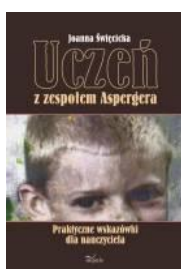
Elżbieta Minczakiewicz, Wydawnictwo Impuls, Kraków, 2009

W książce znalazły się przykłady planowania pracy zarówno dziećmi przedszkolnymi, jak i dziećmi starszymi z poważnymi deficytami rozwoju intelektualnego, które czasem wymagają innych metod i warunków pracy. Zamieszczone w książce konspekty i scenariusze mogą służyć za przykład rozwiązań metodycznych dla mniej doświadczonych pedagogów specjalnych, pracujących z dziećmi wieku przedszkolnym, nauczycielek przedszkoli lub przedszkolnych grup integracyjnych, reedukatorów, logopedów, a także rodziców dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, którzy niejednokrotnie aktywnie włączają się do pracy na rzecz przedszkola, czy szkoły. W opracowaniu znajdziemy wiele przykładów, propozycji zadań, które dziecko może rozwiązywać, wesoło i efektywnie się bawiąc, a przy tym przyjemnie spędzając czas z dorosłymi.

14. Uczeń z zespołem Aspergera

Joanna Świąćicka, Wydawnictwo Impuls, Kraków 2014

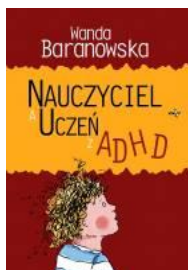

Publikacja ma charakter poradnika zawierającego konkretne, proste i przejrzyste sformułowane wskazówki dotyczące pracy z dzieckiem z zespołem Aspergera. Jest skierowana do wszystkich nauczycieli, zwłaszcza szkół ogólnodostępnych, ale i integracyjnych lub specjalnych, którym przyszło pracować z tym jakże fascynującym, wymagającym, zaskakującym, inteligentnym, ale i czasami trudnym dzieckiem. Odbiorcami mogą być również inni specjaliści: pedagodzy, psycholodzy i logopedzi, którzy nie mają do czynienia na co dzień z dzieckiem cierpiącym na zaburzenie ze spektrum autyzmu, ale są ciekawi, jak ono funkcjonuje. Odbiorcami mogą być także rodzice dziecka ze

zdiagnozowanym zespołem Aspergera, którzy potrzebują konkretnego pokierowania i wsparcia.

15. Nauczyciel a uczeń z ADHD

Wanda Baranowska, Wydawnictwo Impuls, Kraków, 2010,

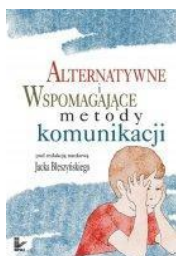

Książka prezentuje wyniki przeprowadzonych badań, wyjaśnia łańcuch przyczynowo-skutkowy, możliwości i ograniczeń ucznia z ADHD a nauczycielską percepcją jego problemów w szkole. Treść książki sygnalizuje mechanizm generowania określonych zachowań uczniów z ADHD pod wpływem szczególnego sposobu nauczycielskiego spostrzegania.

Czytelnik, szczególnie pedagog, nauczyciel, po zapoznaniu się z treścią książki ma szansę ustalić obiektywne źródła oceniania uczniów z ADHD. Odnajdzie również w książce wskazówki do zmiany niepożądanych, choć niezamierzonych, osobistych nastawień.

16. Alternatywne i wspomagające metody komunikacji,

red J. Błeszyński, Wydawnictwo Impuls, Kraków 2008

Ważnym przesłaniem publikacji jest przekazanie skutecznego instrumentu rehabilitacji psychologicznej. Bez komunikowania się z dziećmi i młodzieżą w normie trudno mówić o ich rozwoju intelektualnym, poczuciu własnej wartości, a także rozwoju emocjonalnym. W przypadku niepełnosprawności komunikowanie się jest podstawowym warunkiem pozyskiwanych zmian rozwojowych. Książka będzie pomocna wszystkim, którzy podejmą trud łamania barier w porozumiewaniu się. Przede wszystkim skierowana jest do logopedów, psychologów, nauczycieli i terapeutów dokształcających się na podyplomowych studiach, do studentów i wszystkich zainteresowanych problematyką alternatywną i wspomaganą komunikacją.

**17. Dziecko z zaburzeniami rozwoju i zachowania w klasie szkolnej. Vademecum
nauczycieli i rodziców**

Urszula Oszwa, Wydawnictwo Impuls, Kraków, 2007

Celem opracowania jest przybliżenie nauczycielom problematyki zaburzeń rozwoju i zachowania, zarówno od strony teoretycznej, jak i praktycznej, aby potrafili pomóc dzieciom o specjalnych potrzebach edukacyjnych, obecnym w ich klasie szkolnej, oraz aby umieli postępować z dzieckiem stosownie do jego możliwości i ograniczeń, a także wiedzieli, gdzie szukać specjalistycznej pomocy. Książka ma jednocześnie charakter poradnika ze wskazówkami i zaleceniami do pracy terapeutycznej dla osób niezajmujących się terapią zaburzeń rozwojowych w sposób profesjonalny, a mających z nimi kontakt na co dzień z uwagi na wykonywany zawód. Publikacja jest adresowana do nauczycieli, a także do pedagogów i rodziców. Autorka opisuje: dysleksję, problemy arytmetyczne, depresję dziecięcą, fobię szkolną, jękanie, moczenie nocne, zespół stresu pourazowego, padaczkę dziecięcą, zmiany w lateralizacji, cukrzycę, alergie i astmę w kontekście edukacji dziecięcej, zaburzenia uwagi u dzieci oraz agresję i zaburzenia zachowania.

**18. Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych Tom I pod redakcją naukową
Anny Guzy i Danuty Krzyżyk**

**19. Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych Tom II pod redakcją naukową
Anny Guzy oraz Bernadety Niesporek-Szamburskiej, Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP,
Kielce 2012**

Publikacja wzbogaca wiedzę na temat specjalnych potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży, prezentuje wyniki badań diagnostycznych przeprowadzonych wśród uczniów, z opiniami nauczycieli o uczniach mających specjalne potrzeby edukacyjne, wreszcie z badaniami procesu dydaktycznego. Artykuły skłaniają do refleksji nad tym, jak pracować z dziećmi

Dziecko ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w edukacji włączającej – wybrane publikacje

i młodzieżą o specjalnych potrzebach edukacyjnych, dostarczają przykładów metod i form tej pracy oraz wzorów postępowania dydaktycznego (zarówno w zespole klasowym, jak i indywidualnych).

20. Zabawy na co dzień. Poradnik dla rodziców i nauczycieli dzieci z niepełnosprawnością wzrokową i ruchową. Ewa Kurczak-Wawrowska, Wydawnictwo Fraszka Edukacyjna, 2007

„Zabawy na co dzień” to poradnik przygotowany z myślą o rodzicach i nauczycielach pracujących z niewidomymi i słabo widzącymi oraz dziećmi niepełnosprawnymi ruchowo. Publikacja zawiera pomysły na zabawy, które można wykorzystywać w codziennej pracy z dziećmi. Znaleźć w niej można także inspiracje do tworzenia wszelkich pomocy i zabawek, które pomagają w rozwoju młodego człowieka z niepełnosprawnością. Autorka dzieli się wskazówkami dotyczącymi wykorzystania wykonanych zabawek w taki sposób, aby jak najlepiej spełniały swoją rolę zarówno w zakresie terapii, jak i wspierania rozwoju dziecka.

